

Onderwerp **Bevindingen verkenning voedsel- en eiwittransitie Groningen en vervolg ter informatie**

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 378240-2023

Datum 20-12-2023

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

Met de transitie naar gezond, duurzaam, lokaal en meer plantaardig eten leveren we als gemeente een positieve bijdrage aan zowel het klimaat, de gezondheid van onze inwoners als aan een betere leefomgeving voor mens en dier. Werken aan de voedsel- en eiwittransitie staat niet op zichzelf: de transitie van ons voedselsysteem zorgt voor meer biodiversiteit en circulariteit, kan gezondheidsverschillen verkleinen en onze voedselomgeving gezonder maken. Voedsel heeft door samen te koken en eten ook een sociale functie, ook het verbouwen van voedsel kan een positieve bijdrage leveren aan het welzijn.

De resultaten van de gesprekken met share-en stakeholders laten zien dat de gemeente daarin een belangrijke rol kan en moet spelen. Partijen zien de gemeente Groningen als facilitator en verbinder om de voedsel- en eiwittransitie te versterken en te versnellen.

Het onderzoek

Tussen mei en oktober 2023 hebben Onno Van Eijk (strategisch adviseur landbouw en voedsel) en Bart Bremmer (innovatiesocioloog veranderingsprocessen) gesproken met o.a. bedrijven, lokale voedselinitiatieven, kennisinstellingen, partners van het akkoord van Groningen en het samenwerkingsverband Fascinating.¹ Over de eerste resultaten is uw raad geïnformeerd tijdens een raadssessie in september. Het doel van het

¹ Fascinating is een open innovatieprogramma met daarin de vier grote landbouw coöperaties (Agrifirm, Avebe, Cosun en FrieslandCampina), LTO Noord, en de provincie Groningen. Daarnaast zijn ook grote kennisinstellingen zoals de Rijksuniversiteit Groningen, het UMCG en Van Hall-Larenstein betrokken.

onderzoek was tweeledig: breng in kaart wat er al gebeurt binnen de voedsel- en eiwittransitie en geef inzicht in wat er nodig is om deze transitie in Noord-Nederland te versnellen.

In Groningen en de rest van Noord-Nederland werken al veel verschillende partijen aan de voedseltransitie. De eiwittransitie, de transitie naar een meer plantaardige consumptie en productie, maakt daar volgens de betrokken partijen een logisch onderdeel van uit. De stakeholders zien de eiwittransitie als een technische ontwikkeling met andere teelten, producten en technieken. Maar ook als een gedragsverandering, een reflectie op wat we eten, waar het vandaan komt en wat het met je lichaam doet.

Uit het onderzoek komt een breed palet aan initiatieven gericht op een beweging naar gezonder, duurzaam, meer lokaal en meer plantaardig eten. In al die activiteiten onderscheiden we vier sporen met elk hun eigen kracht en uitdaging:

1. **Lokale burger-voedselinitiatieven;** kleinschalige, vooral plantaardige voedselproductie op basis van duurzame principes, waarbij de producent direct aan de consument verkoopt. Zij staan dicht bij de bewoner en er is specifiek aandacht voor inwoners die minder te besteden hebben.

Deze initiatieven lopen aan tegen het feit dat opschalen en verdere professionalisering menskracht, tijd en geld kost. De behoefte van deze groep zit in nauwere en professionelere samenwerking tussen verschillende initiatieven.

2. **Lokale ketenondernemers en inkopers;** de voorlopers in retail, horeca en catering-inkoop van grote stedelijke bedrijven en instellingen. Zij staan dicht bij hun klanten en kunnen hen kennis laten maken met meer gezond, lokaal en meer plantaardig eten en op die manier inspireren.

Deze ondernemers zien een spanning tussen leveren wat de klant wil en een proactieve rol in het stimuleren van ander, duurzamer consumentengedrag. Daarnaast hebben grote werkgevers en instellingen vaak te maken met regels rondom inkoop en aanbesteding.

3. **Grote ketenpartijen;** die nationaal of internationaal werken, maar geworteld zijn in Groningen en Noord-Nederland. Zij werken op grote schaal en professioneel aan nieuwe technieken, teelten en smakelijke, nieuwe eiwitrijke producten.

Ze hebben veel kennis van de consument maar missen een directe relatie. Daarbij is de vraag uit de markt voor deze grote ketenpartijen belangrijk: zolang er geen grote vraag is naar nieuwe producten, is het voor hen niet rendabel om de producten tegen een redelijke prijs af te zetten.

4. **Partijen in en om het landelijk gebied;** boeren, provinciale gebiedsmanagers en ook natuur en terrein beherende organisaties die werken aan de transitie naar een ecologisch, economisch en sociaal gezond en leefbaar buitengebied.

Er is bij deze partijen voornamelijk behoefte aan nieuwe verdienmodellen voor de boer. De gemeente als afzetmarkt kan daarbij een rol spelen. Ook hebben deze partijen behoefte aan kennis over nieuwe of juist oude gewassen.

Rol gemeente Groningen

Het is belangrijk te erkennen en te waarderen wat er al gebeurt. De partijen uit de vier sporen werken vanuit hun eigen visie en ambities aan de transitie naar gezond, duurzaam, lokaal en meer plantaardig eten. Zij zien daarin een belangrijke rol voor de gemeente Groningen.

Allereerst wordt de gemeente gezien als een samenwerkingspartner. De komende jaren zetten we in op samenwerking met partijen uit de verschillende sporen. We gaan samenwerken met boeren in onze gemeente die graag de transitie naar meer plantaardige productie willen maken. Met een aantal horecaondernemers verduurzamen we de inkoop en menukaart, vergroten we het plantaardig aanbod en gaan we voedselverspilling tegen.

Daarnaast ligt er voor de gemeente een rol als verbinder. Ten opzichte van alle vier de sporen heeft de gemeente een unieke rol, stellen de deelnemers uit het onderzoek. Als een van de weinigen zijn we betrokken bij alle vier de sporen. De sporen hebben allen hun eigen uitdagingen. In sommige gevallen is de uitdaging van het ene spoor, juist de kracht van het andere. Waar de grote ketenpartijen ver van de consument af staan, staan de lokale burger- en voedselinitiatieven juist dichtbij. Door als gemeente de partijen uit de sporen actief te verbinden, kunnen we de transitie versnellen.

Als gemeente zijn we ketenpartner door middel van onze inkoop. We kunnen zelf het goede voorbeeld geven door duurzaam, gezond en lokaal in te kopen. Samen met de huidige cateraar blijven we het aanbod verduurzamen en het plantaardig aanbod in onze bedrijfsrestaurants en catering verbeteren. Er zijn bij de partners van het Akkoord van Groningen al mooie voorbeelden te zien. Hierin zoeken we de samenwerking.

De voedseltransitie wordt deels gedreven vanuit de vraagkant. Hiervoor is gedragsverandering bij inwoners belangrijk. De gemeente staat dicht bij haar inwoners en kan hier een belangrijke rol in spelen. Door inwoners meer bewust te maken en de gelegenheid te geven in aanraking te komen met meer lokaal, gezond en plantaardig eten, stimuleren we daarnaast de vraag naar gezond en duurzaam voedsel. We zetten hierbij in op het vergroten van voedselkennis en -vaardigheden van met name kinderen en jongeren: we willen de nieuwe generatie voldoende kennis en vaardigheden meegeven om gezonde en duurzame keuzes te maken.

Volgvel 3

Tot slot agenderen we het belang van de voedsel- en eiwittransitie in samenwerkingsverbanden en kennisnetwerken. We zijn als gemeente betrokken bij vier van de zeven gebiedsplannen binnen het Nationaal Programma Landelijk gebied. De belangrijkste speerpunten die we inbrengen in deze gebiedsplannen zijn gebundeld in de Agenda Landelijk Gebied. Hier is de voedsel- en eiwittransitie een van. Daarnaast zijn we betrokken bij het Leernetwerk Leefomgeving Groningen (LEGrO) waarin kennisinstellingen, overheden (gemeenten) en zorgprofessionals samenwerken aan een gezonde leefomgeving. Ook hierin agenderen we het belang van een gezonde en duurzame voedselkeuze en voedselomgeving.

Vervolg

Tijdens de sessie op vrijdag 3 november op Let's Gro hebben we het onderzoek gepresenteerd en zijn vertegenwoordigers uit de verschillende sporen met elkaar en het publiek in gesprek gegaan. Hier werd opnieuw bevestigd dat er energie is om samen de transitie te versnellen. Ook in de toekomst blijven we gebruik maken van het netwerk dat tijdens het stakeholder onderzoek is gevormd. De eerste afspraken zijn inmiddels gemaakt.

In Q2 2024 zullen we u de routekaart voedsel- en eiwittransitie voorleggen. De resultaten van dit onderzoek zullen daarin worden verwerkt. Daarnaast voert Hogeschool Van Hall-Larenstein een onderzoek uit naar duurzamer grondgebruik in Noord-Nederland in relatie tot een meer lokaal, plantaardiger en gezonder eetpatroon. Het onderzoek dient mede om de haalbaarheid van doelen in de routekaart en het proces er naartoe te onderbouwen.

Vooruitlopend op de routekaart zijn er gesprekken over vervolgcacties gevoerd en/of gepland:

- Met het netwerk Trans-Plant (samenwerking tussen NHL Stenden Hogeschool, Hanzehogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen) en een aantal stedelijke voedselinitiatieven verkennen we het opzetten van een voedselplatform: een platform waarbij voedselproducenten producten aanbieden en consumenten lokaal en duurzaam kunnen inkopen.
- In 2024 gaan we samen met een aantal horecaondernemers de inkoop en menukaart verduurzamen. Hiermee gaan we voedselverspilling tegen en vergroten we het plantaardig aanbod.
- Met LTO en HANNN (Healthy Ageing Network Northern Netherlands) hebben we de eerste gesprekken gevoerd over een samenwerking op het gebied van korte ketens.
- We onderzoeken hoe we de aanleg van voedselbossen en voedseltuinen planologisch kunnen verankeren.
- We zetten verder in op voedselkennis en vaardigheden van met name onze jonge bewoners. Na het succes van kinderkookworkshops tijdens Let's Gro breiden we dit aanbod uit voor scholen met een Verlengde Schooldag (VSD) programma. Daarnaast zijn er ook scholen zonder VSD programma die het workshop materiaal willen inzetten in het reguliere lesprogramma (bijv. themaweken rondom gezondheid, voedsel).

Volgvel 4

- We ontwikkelen een set van geïllustreerde receptenkaarten samen met Natuur- en Duurzaamheidseducatie met kruiden en groenten die kinderen uit de schooltuinen oogsten. Op deze kaarten staat uitleg over hoe groente schoongemaakt, bewaard en bereid moet worden, zodat kinderen thuis met de producten aan de slag kunnen.
- We blijven in gesprek met de betrokken stakeholders om ook volgend jaar kansrijke coalities te vormen.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.